

Секція 12. Фінанси, страхування і біржова справа: диверсифікація стратегічного портфеля.

Кретов Д., аспірант,

Одеський національний економічний університет,

М. Одеса, Україна

Основні індикатори оцінки кредитних циклів у банківській системі України

Зміни, що зумовили швидке зростання кількісних показників формування нових якісних характеристик розвитку кредитних ринків стали однією з найбільш значущих тенденцій фінансової глобалізації. Постійний розвиток та ускладнення видів кредитних продуктів банків, з одного боку, сприяє розширенню попиту на фінансові ресурси, а з іншого, ускладнює процеси ідентифікації та оцінки ризиків, що притаманні кредитним операціям банку, особливо з урахуванням впливу циклічного розвитку економіки.

Залежність кредитної діяльності банків від економічних циклів призведе до виникнення у діяльності банків кредитних циклів. Зазначене потребує розробки методик визначення показників, за допомогою яких можливий вірний опис кредитних циклів, на засадах яких можливо відображення самого об'єкта циклічності, а саме динаміки сукупності наданих кредитів.

Сучасні розробки в визначення індикаторів розвитку кредитної циклічності, а також регулювання банківської сфери серед вітчизняних авторів представлені в роботах Н. Амосової, Д. Буракова, О. Лаврушина, В. Козюка, Л. Кузнецової, Д. Удаліщева, та ін..

Виклад основного матеріалу. Система індикаторів кредитного циклу повинна включати такі показники, за допомогою врахування яких можливо відображення змін в якості руху кредитних потоків, а не тільки здійснювати опис їх загального руху.

Тим самим, формування системи показників для відображення кредитного циклу в цілому та складових його окремих фаз, має в обов'язковому порядку включати в себе визначення груп показників, які дозволять відобразити циклічний рух кредитних потоків, що дозволяють:

1) дати характеристику фазам циклів (їх початок і кінець, точки переходу, їх специфіку);

2) визначити зміну в якості руху кредиту, як відхилення від заданого стану тієї чи іншої фази.

На сьогоднішній день науковці використовують різні показники, але загально визначеної і уніфікованої їх системи не існує. Здебільшого використовуються такі показники, як темпи зростання кредитів, рівень кредитної глибини (кредит/ВВП), темпи зростання простроченої заборгованості, питома вага збитків від кредитних ризиків [1, с. 55]. Дійсно, кожен з даних показників характеризує окремі особливості кредитного циклу, проте недостатній вибір складових системи показників загрожує появою неадекватного відображення та врахування специфіки руху кредитних потоків для корпоративного банківського кредитування.

Будучи обмеженими обсягами дослідження, представляємо загальні показники, які найбільш часто використовуються для відображення кредитного циклу (табл. 1.)

Таблиця 1

Показники кредитного циклу

Показники кредитного циклу	Коментар
Темпи зростання кредитів нефінансового сектора, в %	дозволяє: відобразити короткостроково-середньострокову динаміку руху кредитних потоків; визначити хронологію зміни однієї фази циклу на іншу; виявити більш точні зміни кредитної експансії
Прострочена заборгованість за кредитним портфелем, в % до загального кредитного портфеля	дозволяє: врахувати чутливість певного кредитного портфеля до шоків різної природи; визначити основи визначення природи кредитного циклу;

Рівень кредитної глибини співвідношення кредитів, наданих корпоративним клієнтам до ВВП	дозволяє: відобразити середньострокову динаміку руху кредитних потоків; визначити природу кредитного циклу; відобразити основи для визначення переходу в підтип фази циклу; визначити зміни в якості руху кредитних потоків.
---	--

Джерело: [2, с. 53]

Використання зазначених трьох показників, необхідні як для визначення зміни фаз, так і для визначення їх специфіки з урахуванням можливих фундаментальних змін в борговому навантаженні економіки.

По-перше, мова йде про щомісячні темпи зростання, в нашому випадку, кредитного портфеля корпоративних клієнтів.

Використання помісячної динаміки в порівнянні з попередніми роками є, на наш погляд, неоптимальним, так як існує необхідність очищення від інфляційних та інших чинників. Тому використання помісячної динаміки поточного року є необхідним для відстеження часових меж між фазами, а також визначення точки переходу від однієї фази до іншої.

По-друге, з метою врахування зміни кредитного боргового навантаження в річному розрізі має сенс використовувати корпоративний рівень кредитної глибини з метою відображення наявності приросту боргового навантаження господарюючих суб'єктів.

По-третє, необхідне обов'язкове використання даних про зміни місячних темпів зростання простроченої заборгованості. Це дозволить відобразити глибину, тривалість і масштаб понижувальних фаз циклу, і в подальшому, визначити яку саме природу має кредитний цикл.

Проведемо аналіз показників кредитного циклу в Україні (рис.1).

Дані наведеного рисунку свідчать про наявність циклічності у розвитку кредитної діяльності вітчизняних банків.

Однак, дана система показників має ряд певних недоліків.



Рис. 1. Показники кредитного циклу в Україні

Джерело: розроблено автором за даними [3]

По-перше, система індикаторів переважно розробляється в розвинених країнах, тому не враховує національну специфіку кредитних ринків (наприклад, основними індикаторами вважають зміну цін на фінансові активи і нерухомість).

По-друге, не враховується множинність кредитних циклів. Той факт, що для циклів корпоративного кредитування можуть існувати свої індикатори, а для циклів іпотечного - свої, не знаходить належного відображення.

По-третє, система індикаторів не відображає специфіку національної економіки, і як наслідок, не відображає структуру кредитного ринку.

По-четверте, існуючі індикатори, акцентують увагу на довгострокових періодах (застосовуються річні дані, або місячна \ квартальна динаміка у порівнянні з попереднім, а не поточним роком). Це не дозволяє відобразити короткострокові зміни, дуже важливі для аналізу кредитних ринків.

Узагальнюючи дані недоліки, відмітимо, що існуюча парадигма методів опису і відображення короткострокових та середньострокових коливань руху кредитних потоків вимагає подальшого уточнення.

На нашу думку, зміни циклічного розвитку корпоративного кредиту доцільно проводити розрахунок наступних показників: відхилення від довгострокового тренда темпів зростання кредитів корпоративним клієнтам; відхилення динаміки простроченої заборгованості від довгострокового тренда визначається як відношення питомої ваги простроченої заборгованості за кредитами корпоративним клієнтам до питомої ваги простроченої заборгованості; індекс покриття резервами (визначається як відношення квартальних значень питомої ваги резервів на можливі втрати по кредитах корпоративним клієнтам до квартальних значень відносини кредитів до ВВП; індекс довгостроковій стабільності визначається як діапазон стійкого зростання кредитів корпоративним клієнтам. розрахунок індикатора має на меті визначення верхніх і нижніх меж довгостроковій стабільності [4, с. 89].

Використання банками запропонованих методичних підходів щодо визначення фаз кредитних циклів будуть сприяти побудові раціональної системи антициклічних заходів та своєчасному використанню превентивних методів зниження можливих збитків за кредитними операціями українських банків.

Список літератури:

1. Berger, A.,G.; Udell, The Institutional Memory Hypothesis and the Procyclicality of Bank Lending Behavior. *Journal of Financial Intermediation*. 2004. 13 (4);
2. Jimenez, G.; Saurina, J. Credit Cycles, Credit Risk, and Prudential Regulation. *International Journal of Central Banking*. 2006. №2;
3. Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua
4. Діяльність банків на кредитному ринку в умовах асиметрії інформації: монографія/ [Л.В. Кузнецова, Я.С. Андреева, Л.В. Жердецька та ін.]; за ред. д-ра економ. наук, проф. Л.В.Кузнецової. – Одеса: ОНЕУ, 2015. – 289с